

Strategier for miljø- og næringstiltak i landbruket i Sørfold kommune 2014 - 2017

Bakgrunn

Kommunene har ansvar for forvaltning av økonomiske virkemidler innenfor miljø- og kulturlandskap i jordbruket, og næring og miljøtiltak i skogbruket.

Formålet med tilskuddsordningene er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, og redusere forurensningen fra jordbruket utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Videre formål er å stimulere til økt verdiskaping i skogbruket samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

Den enkelte kommune skal utarbeide flerårige tiltaksstrategier. På bakgrunn av disse strategiene fordeler Fylkesmannen midler til kommunene. Kommunenes prioriteringer skal baseres på lokale utfordringer og nasjonale og regionale strategier.

Sauer i utvalgt kulturlandskap

De lokale prioriteringene er med bakgrunn i:

- Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket, fastsatt av LMD (Landbruks- og matdepartementet) den 04.02.2004 med hjemmel i skogbruksloven av 27.5.2005, § 19, jf § 25.
- Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket, fastsatt av LMD den 04.02.2004 med hjemmel i jordloven av 12.05.95, § 3 og § 18
- Forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer, fastsatt av LMD den 04.02.2004 med hjemmel i skogbruksloven av 27.5.2005, § 19.
- Forskrift om planlegging og godkjenning av veier for landbruksformål, fastsatt av LMD den 20.12.1996, med hjemmel i jordlovens § 3 og 11, skogbrukslova.
- Regionalt miljøprogram (RMP) for jordbruket i Nordland 2013 – 2016.
- Regionalt skog- og klimaprogram (RSK) for Nordland 2013 – 2016.

Faglagene i landbruket har deltatt ved utarbeidelse av strategiene

Kommunen

Sørfold kommunes areal utgjør totalt 1661 km². Av dette utgjør ferskvann 141 km² og breområder 149 km². I følge landbrukstelingen fra 1989 er det 11.7 km² jordbruksareal og 166.2 km² produktivt skogbruksareal i kommunen. Resten, ca. 1193 km² er utmarksarealer inklusive ikke produktive skogbruksarealer.

Jordbruk

Enkel beskrivelse av jordbruksforholdene i Sørfold Kommune

Topografisk sett har Sørfold relativt små strandflater og andre landarealer med marine avleiringer. Det innebærer at arealressursene for god jordbruksjord er relativt begrenset. Både det faktum at jordsmonnet er grunnlendt og ofte ligger i så bratte lier at det ikke er egnet til maskinell jordbruksdrift forsterker dette utsagnet. I tillegg kommer at Sørfold har et landskap der lavlandsområdene ofte ligger oppstykket mellom fjordarmer og mindre fjellpartier.

Klimaet i Sørfold er forholdsvis mildt breddegradene tatt i betraktning. Det er i regelen tilstrekkelig nedbør i vekstsesongen for jordbruksvekster. Det er derfor oftest tilgangen på sol og varme i vekstsesongen som setter begrensninger for både hvilke arter og sorter som kan dyrkes, og for avlingsmengde og kvalitet på produktene som dyrkes.

Totalt er det i overkant av 550 landbrukseiendommer i Sørfold, der det i dag er selvstendig jordbruksdrift på ca. 12 av disse. Eiendommene er relativt små og jordbruksarealene nokså oppdelte. I tillegg til eget areal leies det jord på naboeiendommer.

Jordbruket i Sørfold har historisk vært karakterisert av mange og små eiendomsenheter. I motsetning til mange andre kommuner fikk en ikke en større oppbygging av familiebruk når tida for de små sjølbergingsbruka var omme på 1960 – 1970 tallet. I sammenheng med sterk industrialisering i Sørfold ble konsekvensen at mange små bruk ble lagt ned og mye jord ble lagt brakk. Denne utviklingen har forsterket seg de senere årene og det har vært en sterk nedgang i antall bruk i drift, nærmest en halvering de siste 10 årene.

I 1989 hadde vi om lag 3.500 dekar dyrka jord i drift, og dette arealet er i 2014 tilnærmet uendret, men med færre bruk.

Sørfold kommune fikk i 2009 tildelt Utvalgt kulturlandskap for Nordland, Engan - Ørnes og Kjelvik.

Slåttested på Engan

Utfordringer

Selv om Sørfold ikke er noen stor landbrukskommune, så har landbruket betydning langt utover den verdiskaping som ligger i tradisjonell jordbruks- og skogbruksdrift. Landbruket bidrar bl.a. til sysselsetting, bosetting på bygdene og stell og vedlikehold av kulturlandskapet.

De senere år har en fått produksjon av bær og honning i tillegg til tradisjonelt dyrehold. I Sørfold er imidlertid sauebrukene i klart flertall. En av hovedutfordringene må være å få til en rimelig forvaltning av rovdyrene slik at det fortsatt kan være mulig å ha ei sauenæring i kommunen. Tilrettelegging av gammel kulturmark til beite vil både kunne være til hjelp i beitesesongen samt holde kulturlandskapet åpent.

Et åpent kulturlandskap er viktig både for trivsel og tilgjengelighet for lokalbefolkningen samt opplevelsen av området for tilreisende og reiselivsnæringen. Etter hvert som betingelsene for jordbruksdrift endrer seg og bruk blir lagt ned endrer kulturlandskapet seg deretter. Mye jord og beitemark blir lagt brakk og gror igjen.

Sørfold kommunes utfordringer i jordbruket er ikke særlig relatert til forurensningsproblemer, men til gjengroing.

Satsingsområder for miljøtiltak i jordbruket i perioden 2014 - 2017

Gjennom kommende 4-års periode vil Sørfold prioritere tiltak der vi mener de største utfordringene ligger, og der en håper å oppnå de beste resultatene.

Uavhengig av type tiltak, ønsker en å prioritere tiltak på bruk i drift. En vil også prioritere tiltak på eiendommer i eller i tilknytning til utvalgt kulturlandskap i Nordland, Engan – Ørnes og Kjølvik.

Fjellsau som landskapspleiere i Indre Leirfjord

Satsningsområde 1: Hindre gjengroing av kulturlandskapet

Formål: Holde kulturlandskapet åpent gjennom tilrettelegging med beite og mekanisk rydding.

Hvem kan søke: Foretak (eier eller leier) der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Søker må være registrert i enhetsregisteret med organisasjonsnummer.

Tilskuddssats: Engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

Satsningsområde 2: Tilgjengelighet – og friluftslivsverdier

Formål: Bedre allmennhetens ferdsel og fremme opplevelsen av et variert og godt kulturlandskap

Hvem kan søke: Foretak (eier eller leier) der det foregår en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Søker må være registrert i enhetsregisteret med organisasjonsnummer.

Tilskuddssats: Engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag.

Satsingsområde 3 Planlegging og tilretteleggingstiltak

Formål: Ivareta natur- og kulturminneverdier i kulturlandskapet. Prosjekter som leder fram til planer for konkrete tiltak.

Hvem kan søke: Foretak (eier eller leier) der det foregår en tilskudsberettiget produksjon på landbrukseiendommen. Søker må være registrert i enhetsregisteret med organisasjonsnummer.

Tilskuddsats: Engangstilskudd med inntil 100 % av godkjent kostnadsoverlag.

Foretaket skal søke på skjema utarbeidet av Landbruksdirektoratet og legge ved en plan der tiltaket beskrives og kartfestes. Det må redegjøres for hensikten med tiltaket.

Engan grendehus – et smykke i utvalgt kulturlandskap Engan – Ørnes og Kjelveik